

Een kansrijke toekomst voor de jeugd in Parkstad

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst

**Educatieve Agenda Parkstad
2024-2026**

Dit plan is op 20 juni 2024 vastgesteld in het bestuurlijk overleg Onderwijs & Kindontwikkeling Parkstad met de betrokken partners.

De betrokken partners zijn:

- Voorschoolse voorzieningen:
 - Humankind
 - Flow
 - Peuteropvang Heerlen
 - Pluk
 - Spelenderwijs
- Primair en voortgezet onderwijs, inclusief (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs:
 - Alterius
 - Gereformeerde Basisschool Benjamin
 - Innovo
 - Islamitische Basisschool El Wahda
 - Kindante
 - LVO (Limburgs Voortgezet Onderwijs)
 - Martin Buber
 - Movare
 - SVOPL (stichting Voortgezet Onderwijs Parkstad Limburg)
 - Vrije School Heliantus
 - Yuverta
- Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs PO en VO
- JENS (Jong EN Sterk)
- Partners in WPL (Welzijn Parkstad Limburg): Alcander, CMWW en Impuls
- GGD Zuid-Limburg
- Bureau VSV Parkstad
- Stadsregio Parkstad Limburg
- Gemeenten Parkstad:
 - Beekdaelen
 - Brunssum
 - Heerlen
 - Kerkrade
 - Landgraaf
 - Simpelveld
 - Voerendaal

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Actielijnen	6
Actielijn 1: Veiligheid op school en in de omgeving	7
Actielijn 2: Taalontwikkeling	9
Actielijn 3: Gezonde leefstijl	12
Actielijn 4: Brede talentontwikkeling en een plek in de buurt en maatschappij	14
Actielijn 5: Ondersteuning en hulp en de doorgaande leer- en zorglijn	16
Evaluatie en monitoring	18
Overlegstructuur	18
Financiën	19

Inleiding

Visie

In Parkstad groeit door goede samenwerking een nieuwe generatie op die in goede gezondheid, met gelijke kansen en met ontwikkelde talenten het keerpunt in de regio vormt.

Doel

Hiermee streven wij er naar dat:

- **het onderwijsniveau op minimaal het gemiddelde Nederlandse niveau komt**
- **meer jongeren (economisch & maatschappelijk) mee kunnen doen in de samenleving**
- **meer jongeren behouden worden voor de regio**

Voor kinderen en jongeren uit Parkstad is het niet vanzelfsprekend dat zij onderwijskansen optimaal kunnen benutten. Het komt regelmatig voor dat zij opgroeien in een problematische thuissituatie en omgeving. Door de sociaaleconomische problematiek die speelt in de gezinnen, kunnen ouders hun kinderen vaak onvoldoende ondersteunen bij het leren en ontwikkelen. Problemen worden daarnaast vaak letterlijk mee de scholen in genomen.

Partners uit de voorschoolse voorzieningen, het onderwijs, de welzijnsinstellingen, de zorg, en de gemeenten in Parkstad hebben daarom bovenstaande visie en doel samen geformuleerd. Deze zijn met uitgangspunten en zes strategische opgaven vastgelegd in het document "Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst; onze ambities voor onderwijs & kindontwikkeling in Parkstad" (oktober 2022).

Eén van de opgaven betreft de harmonisatie van beleid en aanpak in Parkstad. Zoals een bestuurder van het primair onderwijs het verwoordde: *"De urgentie is hoog om vanuit één regionale visie samen te werken en te lobbyen voor broodnodige hulp van buiten Parkstad. Ook het beleid en de aanpak in de regio meer uniformeren hoort daarbij; dat bespaart kostbare tijd en moeite, die we beter in de kindontwikkeling kunnen steken".*

Een stap naar deze harmonisatie staat beschreven in deze Educatieve Agenda Parkstad (EAP) voor de schooljaren 2024-2026 en richt zich op de doelgroep 0-23 jaar. Bij deze agenda zijn de voorschoolse voorzieningen (peuteropvang en kinderopvang), de basisscholen en de middelbare scholen, inclusief het (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs¹ betrokken. De mbo-instellingen VISTA en Yuverta hebben aangegeven dat zij aanhaken bij de uitwerking van activiteiten die voor hen relevant zijn in de doorlopende lijn. Met het hbo en wo moeten de gesprekken nog starten.

De opgave tot harmonisatie hangt nauw samen met de opgave om te komen tot een Parkstad Monitor Onderwijs & Kindontwikkeling die inzicht geeft in de voortgang en impact op interventieniveau. Het doel hiervan is te leren en de kennis met elkaar te delen en waar nodig beleid bij te stellen en/of aanvullend beleid te formuleren.

In deze agenda wordt beschreven op welke actielijnen we gezamenlijk impact willen maken als kader voor de lokale invulling hiervan. Het gaat om actielijnen waar we een gezamenlijke opdracht in hebben en waaraan elke partner vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid een bijdrage levert. Interventies vinden plaats op school, maar ook in de omgeving van het kind en de jongere. Ouders/verzorgers spelen hierin een cruciale rol. Het betreft afspraken op hoofdlijnen, de uitwerking kan per gemeente verschillen. Verder zijn de afspraken vaak niet nieuw, maar wel als basis voor Parkstad en in samenhang bij elkaar gebracht.

¹ In deze notitie vatten we de voorschoolse voorzieningen en het primair- en voortgezet onderwijs vaker samen onder de term (voor)scholen.

Het betreft een dynamische agenda. Afhankelijk van landelijke, regionale en lokale (politieke) ontwikkelingen kan de agenda aangepast worden. Met sommige initiatieven starten we binnen het Nationaal Programma Heerlen Noord, met als doel daar ervaringen op te doen en deze als het mogelijk en wenselijk is verder uit te rollen in Parkstad. De termijn waarop deze uitrol naar andere gemeenten plaats zal vinden, is nu nog niet bekend.

Tenslotte kunnen wij met deze agenda aan de (landelijke) overheid laten zien waar wij in Parkstad voor staan. Ieder kind heeft een uniek talent en deze willen en moeten we benutten zodat ze kunnen (leren) meedoen in een inclusieve samenleving met vertrouwen in zichzelf en de regio en ze een kansrijke toekomst tegemoet kunnen gaan. Vanuit de rijksoverheid worden vaker tijdelijke subsidies verstrekt om noodzakelijke interventies mee te bekostigen. Als we daadwerkelijk maatschappelijke problemen willen oplossen, is hier ook structurele bekostiging voor nodig.

Actielijnen

De actielijnen zijn:

1. Veiligheid op school en in de omgeving
2. Taalontwikkeling
3. Gezonde leefstijl
4. Brede talentontwikkeling en een plek in de buurt en maatschappij
5. Ondersteuning en zorg en doorgaande leer- en zorglijnen

De actielijnen staan meestal niet op zichzelf, maar hebben vaak een onderlinge samenhang. Daarbij willen we niet enkel uitgaan van problemen, maar vooral kijken naar wat al goed gaat en wellicht versterkt kan worden. Ook het benutten van kansen is hierin van groot belang.

Een rode draad door alle actielijnen is de verbinding met de omgeving van het kind. Het persoonlijk welbevinden van kinderen en jongeren en de sociale context die zij wel of niet ontvangen in de thuissituatie is van eminent belang in deze agenda. Maar andersom geldt ook dat de school een plek kan zijn waar kinderen een moeilijke thuissituatie even kunnen vergeten. Een bepaalde basis van welbevinden is dus wel nodig om goed te kunnen leren, maar eveneens geldt dat goed onderwijs en een veilige en gezonde schoolomgeving kan leiden tot meer welbevinden.

Daarnaast is de doorlopende leer- en zorglijn opgenomen bij de actielijn ondersteuning en zorg, maar deze heeft ook betrekking op de andere actielijnen.

De ouders zijn vanzelfsprekend de belangrijkste partner bij de ontwikkeling van hun kind. Uitgangspunt hierbij is dat ouders (educatief) partner zijn van de (voor)scholen.

Actielijn 1: Veiligheid op school en in de omgeving

Kinderen en jongeren moeten zich veilig voelen om goed te kunnen ontwikkelen. De school moet daarom een veilige plek zijn voor hen. Het gaat om veiligheid in de breedste zin van het woord, zoals een veilig schoolgebouw, veiligheid rondom de school (inclusief fysieke- en verkeersveiligheid), de sfeer op school, de omgangsvormen, het omgaan met pesten of criminaliteit.

Scholen hebben zelf de volgende wettelijke verplichting met betrekking tot veiligheid: beleid voeren dat gericht is op de veiligheid van leerlingen, de veiligheidsbeleving van leerlingen jaarlijks monitoren en het benoemen van een coördinator die het beleid voor tegengaan van pesten coördineert en optreedt als aanspreekpunt. Deze verplichting geldt voor het basisonderwijs, voortgezet en speciaal onderwijs. Er worden al veel zaken ondernomen op dit vlak.

Wat willen wij bereiken?

1. Er is sprake van een werkend meldklimaat in Parkstad. Het doel is signaleren en daarop adequaat en spoedig acteren.
2. Er is een gedeelde visie op sociale veiligheid.
3. Kinderen en jongeren, ouders en medewerkers geven aan de (voor)school als een sociaal veilige plek te ervaren.
 - a. Steeds minder kinderen/jongeren* geven aan te maken te hebben met (cyber)pesten.
 - b. Steeds meer kinderen/jongeren* geven aan zich weerbaar te voelen tegen (cyber)pesters.
 - c. Steeds meer kinderen/jongeren* geven aan dat ze op de (voor)school goed met elkaar omgaan.
 - d. Steeds meer kinderen/jongeren* geven aan bij de pedagogisch medewerker/leerkracht/docent met problemen terecht te kunnen.

*Bij de bovenstaande subdoelstellingen wordt verwezen naar kinderen, maar in de praktijk betreft dit ook ouders wanneer kinderen nog niet voldoende mondig zijn om de gestelde ervaringen te verwoorden.

Wat gaan we hiervoor doen?

1. Het verstevigen van het VIOS (Veiligheid In en Om School) samenwerkingsverband

In 2018 is het convenant VIOS Parkstad getekend door de Parkstadgemeenten (met uitzondering van de gemeente Beekdaalen), het onderwijs, politie, het OM, de GDD, Bureau Halt en Bureau VSV. Dit convenant heeft als doel om intensief samen te werken met betrekking tot veiligheid in en rondom scholen binnen het primair en voortgezet onderwijs en het mbo. Het convenant is erop gericht dat zowel leerlingen en personeel als bezoekers (zoals ouders) van de school veilig zijn en zich veilig voelen binnen de school- en lesomgeving. Het convenant geeft daartoe handvatten over de eigen rol en het aandeel van de school. Maar ook om te komen tot een concrete en heldere invulling van taken en afspraken tussen de school en andere veiligheidspartners.

Het programma Preventie met Gezag Heerlen-Noord heeft een duidelijke relatie met de bestaande VIOS samenwerking in Parkstad. In het bestuurlijk VIOS-overleg is daarom besloten deze met elkaar te verbinden en de bestaande VIOS samenwerking te verstevigen.

In het voorjaar 2024 is een onderzoek uitgevoerd en een advies opgesteld hoe hier invulling aan te geven.

Onderdeel hiervan betreft het werven van een regisseur VIOS Parkstad vanuit Regio Deal middelen en het organiseren van een congres over dit thema in het najaar 2024. Het doel is het markeren van een nieuwe start, investeren in het netwerk, zorgen voor commitment en het delen van kennis. Ook zal het huidige convenant geactualiseerd worden.

2. Het uitvoeren van het Programma Preventie met Gezag

Sinds 2021 is in de regio Parkstad een samenwerking gestart op de thema's jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. Gemeenten, politie, OM en het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP) voelen zowel ambtelijk als bestuurlijk een stevige urgentie om zowel beleidsmatig, als in de uitvoering meer samen te werken. De samenwerking heeft onder andere als doel om kennis en ervaring met elkaar uit te wisselen, gemeentegrens overstijgend samen te werken en meer eenduidigheid te creëren in de integrale aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit, door bijvoorbeeld lokale wet- en regelgeving op elkaar af te stemmen. Een ander doel is om meer informatie gestuurd en data gedreven te werken. Medio 2022 is het met het toekennen van de gelden voor Preventie met Gezag (PMG) aan gemeente Heerlen de hiervoor genoemde Parkstadsamenwerking deels opgegaan in PMG, evenals de doelstellingen. Onder regie van de medewerkers van PMG (werkzaam bij gemeente Heerlen en ZVHP) is in 2023 gewerkt aan het ontwikkelen van een uniform en binnen alle Parkstadgemeenten toepasbaar werkproces, ook wel bekend als Integrale Jeugdaanpak Parkstad (IJAP).

- *Integrale Jeugd Aanpak Parkstad (IJAP)*

Voor heel Parkstad is een nieuw uniform werkproces ontwikkeld om jongeren waarover zorgen bestaan in beeld te krijgen, te monitoren, te helpen of aan te pakken. In januari 2024 starten we gefaseerd met de implementatie van de IJAP. De regie en coördinatie is belegd bij het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad.

- *Veiligheid op scholen*

Vanuit PMG wordt prioriteit gegeven aan veiligheid op scholen in Heerlen-Noord. We starten met vijf scholen in Heerlen Noord. Samen worden stappen gezet in het borgen van het thema veiligheid binnen de interne structuren en processen. Vragen als, hoe gaat de school om met signalen of zorgen en hoe kan opschaling plaatsvinden van casuïstiek naar het nieuwe IJAP werkproces, komen daarbij aan de orde. Ook worden afspraken gemaakt hoe om te gaan met acute situaties of dreigingen. Gefaseerd gaan we deze werkwijze ook implementeren bij de andere VO-scholen en basisscholen in Heerlen-Noord. Daarna volgen in de tweede helft 2024 en 2025 de overige scholen in Heerlen en Parkstad.

3. Het bevorderen van de sociaal- en emotionele veiligheid

Vanuit de aanpak Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (link De regiovisie 2024-2031 " Samen sterk, iedereen veilig") wordt er actief aandacht gevraagd voor kindermishandeling en huiselijk geweld.

- Scholen hebben een anti-pestcoördinator en beschikken over een veiligheidsplan waarin is opgenomen hoe zij de (sociaal- en emotionele) veiligheid waarborgen. De aanstelling van een aandachtfunctionaris Huiselijk Geweld is daar tevens onderdeel van. Bij signalen van kindermishandeling volgen de voorschoolse voorzieningen en de basisscholen de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Alle scholen participeren in het "Handle with Care"-programma. Het betreft een samenwerking tussen Veilig Thuis, scholen en leerplicht. Er wordt nu ook onderzocht in hoeverre de werkwijze kan worden toegepast op de voorscholen en voortgezet onderwijs. Bij deze samenwerking streeft men ernaar om na ernstig huiselijk geweld al de volgende (school)dag steun te bieden op school aan het kind. Daarnaast worden gastlessen over kindermishandeling aangeboden binnen het basisonderwijs.
- We gaan in kaart brengen welke stappen scholen al ondernemen met betrekking tot trauma-sensitief werken en (weerbaarheids)lessen, onder andere met betrekking tot (cyber)pesten. Daarbij valt te denken aan onder andere de inzet van schoolmaatschappelijk werk, aanbod van Rots & Water-trainingen, enzovoort. Op basis van dit aanbod willen we gezamenlijk een breed gedragen basisformulering ontwikkelen voor een brede implementatie.

Actielijn 2: Taalontwikkeling

De Inspectie van het Onderwijs meldt in de Staat van het Onderwijs 2024 dat veel leerlingen in de onderbouw van het vo de fundamentele niveaus voor taal en rekenen niet halen, vooral op het vmbo. Deze leerlingen hebben grote moeite met het invullen van formulieren, met solliciteren, het begrijpen van bijsluiters van medicijnen of met het omgaan met geld, tijd en maten.

Daar waar leerlingen uit onze regio beter scoren op rekeninzicht en technisch lezen, blijkt er meer aandacht nodig te zijn voor taalontwikkeling in de bredere zin.

Ook uit het internationale onderzoek Programme for International Student Assessment (PISA) blijkt dat landelijk een derde van de 15-jarigen onvoldoende leesvaardigheden heeft. Er zijn echter ook wel kritiekpunten op dit onderzoek.

Het ministerie van OCW wil kinderen in Nederland dit fundament meegeven. Dit staat in het Masterplan Basisvaardigheden waarin ook streefdoelstellingen opgenomen zijn voor eind schooljaar 2027-2028. Het streven is dat vanaf 2026 alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs structureel geld krijgen om de basisvaardigheden te verbeteren en dat aan het einde van schooljaar 2027-2028 de basis bij alle leerlingen op orde is en ze beter toegerust kunnen doorstromen naar het vervolgonderwijs.

Taalontwikkeling is dus een essentieel onderdeel in de ontwikkeling van ieder kind. Taalbeheersing is een noodzakelijke voorwaarde voor positieve onderwijsresultaten, vervolgstudie en kansen op de arbeidsmarkt. De eerste levensjaren zijn cruciaal voor taalontwikkeling. Uit onderzoek blijkt dat kinderen die op de basisschool beginnen met een taalachterstand, deze nauwelijks meer inlopen.

Wat willen wij bereiken?

1. Leerlingen hebben leesmotivatie en plezier in lezen.
Lezen vergroot de taalontwikkeling, de concentratie en fantasie. Bovendien krijgt een jeugdige door te lezen kennis over de wereld om hen heen en draagt het bij aan het vormen van een mening.
2. Leerlingen wordt een taalrijke omgeving geboden.
Deze omgeving stimuleert onder andere lezen, spreekvaardigheid, zingen en boeken. Ouders zijn betrokken in de taalrijke omgeving.
3. Minimaal 80% van de doelgroepkinderen neemt deel aan voor- en vroegschoolse educatie.
4. Leerlingen behalen aan het eind van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs minimaal het taalniveau op het fundamentele niveau overeenkomstig de gestelde doelen in het masterplan basisvaardigheden van OCW. Dat wil zeggen 1F in het basisonderwijs en 2F in het voortgezet onderwijs met uitzondering van het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs.
Daar waar de genoemde niveaus niet mogelijk zijn (bijvoorbeeld NT2-leerlingen) wordt gezorgd voor een passend aanbod.

Wat gaan wij hiervoor doen?

1. Er wordt een regionale visie en aanpak op taalontwikkeling opgesteld

Deze visie en aanpak zijn onderdeel van de totale vorming van leerlingen.

Aandachtspunten zijn onder andere:

- De visie en aanpak worden gedragen door pedagogische medewerkers, leerkrachten en andere betrokken partners. De ambitie is ook dat ouders deze omarmen.
- Er is goede aansluiting op activiteiten van het programma Kansrijke Start.
- De toetsing van kinderen en leerlingen. Er is behoefte om te weten of we op koers liggen, niet alleen door gebruik te maken van gestandaardiseerde toetsen (want vaak beperkte focus) maar ook door gebruik te maken van observatie-instrumenten (met name ook in de voorschool) en/of informatie over leesmotivatie en (buiten)schools leesgedrag van leerlingen. In het VO ontbreekt het momenteel aan instrumenten, onderzocht zou kunnen worden in hoeverre een instrument dat nu door de bibliotheek wordt gebruikt ook binnen het VO zou kunnen worden ingezet. Het gaat er vooral om of een jeugdige voldoende in de gelegenheid wordt gesteld zijn/haar ontwikkelpotentieel te benutten/ontdekken. Ook als het gaat om anderstalige kinderen en jongeren.
- Er is voldoende aandacht en een passend aanbod voor NT2-leerlingen en een daar waar nodig aangepaste aanpak voor deze leerlingen. Te vaak komen leerlingen door gebrekkige taalvaardigheid op onderwijstypes terecht die cognitief voor hen onvoldoende uitdagend zijn of juist te uitdagend zijn. We houden rekening met taalachterstand, cognitieve mogelijkheden en cultuurverschillen.

2. De gemeenten stemmen de uitvoering van de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid met elkaar af

Vanaf 2025 hebben gemeenten de regierol in de aanpak van laaggeletterdheid. Daaronder valt ook de gezinsaanpak. Hiervoor is nauwe samenwerking met organisaties zoals de bibliotheek nodig. De OU (Open Universiteit) voert in opdracht van de Schunck een onderzoek uit naar het effect van de gezinsgerichte aanpak. Het accent ligt op de eerste 1000 dagen.

3. Sluitende aanpak taalontwikkeling met Kansrijke Start

Binnen het programma Kansrijke Start wordt ingezet op bewustwording bij ouders en vroegtijdige taalontwikkeling vanaf -9 maanden tot in de voorschool, waarbij deels overlap met VVE is. Doel is met name het signaleren van taalarme omgevingen en stimuleren van ouders en gezinnen. Deze aanpak wordt uitgewerkt in 2024 en sluit aan bij activiteit 1.

4. Gemeenten herijken samen met de betrokken partners het VVE (Voor- en vroegschoolse Educatie)-beleid

Voor- en vroegschoolse educatie is ontwikkelingsstimulering en educatie gebaseerd op wetenschappelijke inzichten die verwerkt zijn in kwaliteitseisen en programma's. De programma's zijn gericht op diverse ontwikkelingsgebieden, waarbij de nadruk ligt op taal. Op de basisschool loopt de vroegschoolse educatie door in de groepen 1 en 2. Ouders worden betrokken in het samen spelen met kinderen en het project VVE-thuis. In de notitie "onderwijsachterstandenbeleid Parkstad 2020-2023" zijn afspraken gemaakt over te behalen resultaten. Deze gaan over het bereik van de doelgroep, ouderbetrokkenheid, samenwerking en opbrengsten. Dit beleid zal worden herijkt en maakt onderdeel uit van de regionale visie (zie activiteit 1).

5. Verstevigen Bibliotheek op school

Vele scholen in Parkstad hebben een samenwerking met de bibliotheken over leesbevordering en het vergroten van leesplezier. (Voor)scholen en bibliotheken gaan deze samenwerking verstevigen en uitbreiden. Deze interventie zal onderdeel uitmaken van de regionale visie (zie activiteit 1).

6. Resultaten worden gemonitord van de voorschool tot en met het voortgezet onderwijs

Met de voorscholen wordt besproken wat de mogelijkheden zijn. Voor wat betreft het basisonderwijs en voortgezet onderwijs sluiten we aan bij de SLO-kerndoelen. De leesvorderingen worden in het basisonderwijs in het leerlingvolgsysteem geregistreerd. Op de meeste vo-scholen worden de leervorderingen van leerlingen weliswaar met een bepaald leerlingvolgsysteem gevolgd, maar dit is niet wettelijk verplicht en er worden geen eisen gesteld aan de leerlingvolgsystemen die vo-scholen gebruiken. Het rijk voert hiernaar een studie uit. Deze wordt medio 2024 afgerond.

Actielijn 3: Gezonde leefstijl

De gezondheid van jongeren blijft kwetsbaar blijkt uit recente resultaten van de gezondheidsmonitor jeugd, uitgevoerd door de GGD en het RIVM eind 2023. Des te belangrijker dat we de Trendbreuk aanpak doorzetten en verstevigen in de doorgaande lijn!

Een gezonde leefstijl, inclusief voeding, sport en beweging, is van onschatbare waarde voor de fysieke én mentale gezondheid van onze jeugdigen nu, maar ook later. Onderzoek heeft aangetoond dat een gezonde leefstijl niet alleen bijdraagt aan een goede gezondheid, maar ook een positief effect heeft op sociale vaardigheden en leerprestaties. Het doel is om met kleine stappen een gezonde leefstijl te realiseren en gebruik te maken van eenvoudig te implementeren interventies. Op termijn zullen de te nemen stappen en interventies een steeds grotere impact moeten genereren. Hiermee zetten we de koers uit voor de ontwikkeling van een doorgaande leerlijn voor een gezonde leefstijl, beginnend in de voorschoolse voorzieningen doorlopend tot en met het Beroepsonderwijs in Parkstad. We zullen onze inspanningen richten op concrete acties en interventies, in nauwe samenwerking met onze maatschappelijke (kind)partners en bestaande landelijke en regionale initiatieven, en voortdurend de voortgang bewaken om ervoor te zorgen dat jeugdigen de kans krijgen om gezonde leefstijlgewoontes te ontwikkelen die hen hun hele leven ten goede komen.

We focussen ons op de hieronder gestelde doelen in de doorgaande lijn, maar uiteraard krijgen de andere gezondheidsthema's ook aandacht in verschillende levensfasen.

Wat willen wij bereiken?

1. Kinderen en jongeren groeien op in een gezonde (voor)(school)omgeving.
2. Kinderen en jongeren nuttigen op de (voor)scholen gezonde dranken en voeding.
3. Kinderen en jongeren op de (voor)scholen krijgen voldoende beweging.

Wat gaan wij hiervoor doen?

1. De (voor)scholen hebben een helder water- en (voedings)beleid dat consistent wordt uitgevoerd
Een helder/concreet waterbeleid gaat over wat er op (voor)school op welke momenten wordt aangeboden (of toegestaan). Idealiter wordt buiten lunchpauzes alleen water of thee zonder suiker aangeboden aan kinderen en jongeren. Tijdens de lunchpauze kan melk worden toegevoegd aan het aanbod. Cruciaal is om te komen tot een gedragen visie en een 'zo doen wij dat hier' mentaliteit, opdat het voor ouders logisch gaat voelen zich aan de visie te verbinden. Een doorgaande en herkenbare lijn in het beleid is hiervoor cruciaal. Naast een waterbeleid wordt een voedingsbeleid op (voor)scholen ontwikkeld. De basis is fruit/groente als pauzehapje. Ook is er aandacht voor het traktatiebeleid op (voor)scholen.
2. Er wordt ingezet op voldoende beweging voor jeugdigen in de (voor)school
Hierbij gaat het enerzijds om het voldoen aan de in 2023 aangescherpte wettelijke bewegingsplicht via de gymles, maar moet ook gedacht worden aan voldoende prikkelende schoolpleinen waar kinderen buiten kunnen bewegen (in aansluiting op de groen-blauwe schoolpleinen). Hier kan overigens ook een relatie worden gelegd met gezonde voeding/voedingseducatie en 'plek in de buurt' door moestuinen op school die soms ook een buurtfunctie hebben.
3. Het ontwikkelen van een doorgaande lijn gezonde leefstijl
We sluiten aan op de doelstellingen van de verschillende activiteiten die uitgevoerd worden door de GGD Zuid-Limburg binnen het programma Trendbreuk. Daarbinnen is men op weg naar gezamenlijke afspraken voor de (voor)school, po, vo en het mbo en het (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs.

Er wordt gestreefd naar het leggen van een gemeenschappelijke basis waarnaast mogelijke extra/plusvarianten worden geschetst. De basiselementen daarbij zijn voeding/drank, beweging en welbevinden. Bij de bepaling van de doelstellingen wordt steeds een balans gezocht tussen 'wenselijkheid' en 'mogelijkheid'.

Doel is niet om tot een verplicht aanbod te komen op de (voor)scholen, maar om richtlijnen mee te geven voor een helder en breed gedragen beleid op scholen.

Initiatieven zoals JOGG, de Gezonde School Aanpak, de Gezonde Basisscholen van de Toekomst, naschools sporten en zwemlessen, mentale gezondheid en seksualiteit worden hierin meegenomen en er wordt aansluiting gezocht bij het plan van aanpak GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord), IZA (Integraal Zorg Akkoord) en Trendbreuk.

4. Het realiseren van een gezonde (thuis)omgeving voor kinderen en jongeren

Hierbij is ook samenhang met de actielijn 'plek in de buurt', en initiatieven zoals de familie-school of de rijke schooldag. De omgeving van de (voor)school is immers belangrijk voor het direct aanbod. Een belangrijk aspect daarbij is ook gezondheidseducatie en bewustwording bij alle betrokkenen (waaronder ook ouders). Het gaat om gezamenlijk investeren in de gezonde omgeving. Voor ouders kan ingezet worden op betere informatie over beschikbare regelingen bijvoorbeeld. Gebrek aan vertrouwen en laaggeletterdheid kunnen belangrijke belemmeringen zijn hierbij, waar ook aandacht voor dient te zijn.

Actielijn 4: Brede talentontwikkeling en een plek in de buurt en maatschappij

Ieder kind en jongere is talentvol en heeft het recht om deze talenten te ontdekken en ontplooien. De (educatieve) partners zijn belangrijk als het gaat om het ontwikkelen van deze talenten. Het is belangrijk dat iedere jeugdige de kans krijgt zijn of haar talent in de breedste zin van het woord te ontwikkelen. Daarnaast is het van belang dat jeugdigen hun interesses en talenten ontdekken om zo te verkennen waar ze goed in zijn en waar ze plezier in hebben. Op deze manier kunnen zij inzicht krijgen in wat bij hen past in een later stadium, zoals een vervolgopleiding en een baan. Het verbreedt de belevingswereld van kinderen en jongeren. Naast dat kinderen in aanraking komen met verschillende activiteiten, draagt het ook bij aan een beter schoolklimaat. Leerlingen hebben een hoger welbevinden en zijn gemotiveerder, waardoor het zorgt voor meer binding met de school. Dit leidt ertoe dat de reguliere lessen meer effect hebben, en de extra inzet op basisvaardigheden effectiever wordt. Juist voor de kinderen die hier niet vanzelfsprekend mee in aanraking komen, vergroot de brede talentontwikkeling de kansen op een goede (school)loopbaan. Deze ontdekking hoeft niet enkel op school plaats te vinden maar kan ook op andere plaatsen gefaciliteerd worden. Dit betekent ook dat brede talentontwikkeling niet exclusief gericht hoeft te worden op de school of de buurt, maar dat het ook van belang is om 'grotere' initiatieven buiten de school en buurt onder de aandacht te brengen. Zo krijgt de jeugd een beeld van wat de regio te bieden heeft. Het gaat hierbij om het ontwikkelen en ontplooien van meerdere talenten van kinderen en jongeren. Denk bijvoorbeeld aan: dans en muziek, lessen in techniek, natuur- en milieueducatie en duurzaamheid en beroepen- en loopbaanoriëntatie.

Bij (brede) talentontwikkeling gaat het niet om een 'one size fits all'-aanpak, maar moeten we gezamenlijk kijken naar verschillende benaderingen voor verschillende kinderen en ouders. Het doel is om voor elke jeugdige een minimaal aanbod aan talentontwikkeling te realiseren.

Wat willen wij bereiken?

1. Kinderen en jongeren krijgen een breed talentaanbod op school en in de buurt/regio, met als doel hun eigen talenten te ontdekken en ontplooien en de persoonlijke ontwikkeling gekoppeld aan intrinsieke motivatie en identiteit. De regio wordt gezien als klaslokaal.
2. Er is sprake van een doorgaande lijn naar het vervolgonderwijs.
3. De leeropbrengsten van kinderen en jongeren op het gebied van burgerschapsonderwijs nemen toe.
4. Elke leerling in Parkstad Limburg heeft bij afsluiting van het voortgezet onderwijs een gefundeerde en kansrijke keuze gemaakt voor een vervolgopleiding, met perspectief op een mogelijk passend beroep.

Wat gaan wij hiervoor doen?

1. Er wordt een regionale visie en aanpak op (brede) (talent)ontwikkeling (en burgerschap) van kinderen en jongeren opgesteld

Deze visie en aanpak moet gedragen worden door scholen, door sociale partners en de ouders. De visie zal moeten aansluiten op het reguliere curriculum op (voor)scholen en de kerndoelen die aan brede talentontwikkeling en burgerschapsonderwijs worden gesteld. Verder moeten de activiteiten passend zijn voor de doelgroep. In de visie worden de doelstellingen verder uitgewerkt. Ook zal er kritisch worden gekeken naar het aanbod, waarbij aandacht is voor aansluiting bij de eigen populatie, variatie in het aanbod en een relatie wordt gelegd met buurt en maatschappij. Ook wordt beschreven hoe talenten van medewerkers en ouders in de school gebracht kunnen worden. Een visie op cultuuronderwijs maakt hier onderdeel van uit.

2. Het ontwikkelen van een overzicht van het aanbod per buurt en regio

Wij willen in beeld brengen welk aanbod er is in de buurt en regio, zodat we de kansen in het aanbod in Parkstad kunnen bundelen en verdelen. Enerzijds is er een overzicht van het aanbod nodig, omdat de ambitie bestaat de schooldag te verrijken op een groter aantal basisscholen. Anderzijds kunnen leerkrachten en vakkrachten elkaar versterken in het geven van betekenisvol onderwijs en het behalen van de reguliere SLO doelen. Dit maakt een transitie van aanbod naar vraag gestuurde samenwerking tussen onderwijs (in eerste instantie primair onderwijs) en educatieve aanbieders mogelijk. De ambitie bestaat om hiermee te starten in Heerlen-Noord.

3. In beeld brengen wat partners kunnen betekenen met betrekking tot burgerschap

Scholen hebben een verantwoordelijkheid in het geven van burgerschapslessen. Burgerschap als methode is een risico op een deel missen. Er is aanvulling nodig. Bijvoorbeeld meer gericht op vaardigheden en houding. Kennis zit dan meer in de methode. Als uitgangspunt nemen we de zeven bouwstenen van burgerschap² voor het po en onderbouw vo te weten:

- Bouwsteen 1: Vrijheid en Gelijkheid
- Bouwsteen 2: Macht en Inspraak
- Bouwsteen 3: Democratische Cultuur
- Bouwsteen 4: Identiteit
- Bouwsteen 5: Diversiteit
- Bouwsteen 6: Solidariteit
- Bouwsteen 7: Digitaal Samenleven

4. Alle vo-scholen hebben een sluitende LOB-aanpak

Alle scholen voor voortgezet onderwijs hebben een gedragen eigen beleid en ingerichte structuur op loopbaanoriëntatie ontwikkeld, dat past binnen de gezamenlijk geformuleerde ambitie en aanpak voor het vo in Parkstad. Medewerkers op scholen en bedrijven zijn geschoold in loopbaanleren waarbij motievenreflectie (wie ben ik ?), kwaliteitenreflectie (wat kan ik ?), werkexploratie (wat wil ik ?), loopbaansturing (hoe doe ik dat?) en netwerken (en wie heb ik daarvoor nodig?) centraal staan. Door leerlingen al vroeg bewust te maken van en te trainen in deze competenties, kunnen ze bewuster en beter keuzes maken . Er wordt in Parkstad gewerkt aan een breed en diep netwerk (van private en publieke partners), als randvoorwaarde voor het bieden van voldoende contextrijke ervaringsplaatsen voor leerlingen (begeleiden in het ervaren van werken in een beroep als basis voor een gedegen keuze).

² Ontwikkelteam Burgerschap Curriculum.nu (2019) en Handreiking burgerschap funderend onderwijs (SLO, 2021)

Actielijn 5: Ondersteuning en hulp en de doorgaande leer- en zorglijn

Problemen tijdens de ontwikkeling van het jonge kind kunnen gevolgen hebben voor de rest van het leven. Het is daarom van belang dat een jeugdige, waar nodig, in een zo vroeg mogelijk stadium (onderwijs)ondersteuning en (jeugd)hulp krijgt. De jeugdarts, schoolmaatschappelijk werker en leerplichtambtenaar zijn daarom als kernpartners in het zogenaamde knooppunt verbonden aan de (voor)school om de hulp zoveel als mogelijk op school (integraal) te kunnen bieden. Ouders denken uiteraard al in een vroeg stadium mee en zijn volledig partner in het knooppunt.

Onderwijsbestuurders en gemeentebestuurders in Zuid-Limburg hebben de volgende gezamenlijke visie geformuleerd.

Op weg naar een inclusieve samenleving met inclusiever onderwijs, gericht op preventie, thuis nabij vormgegeven in krachtige, energieke voorscholen en scholen (kindcentra) met voldoende ondersteuning vanuit jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, via intensieve interprofessionele samenwerking: vindplaats is onze gezamenlijke werkplaats.

Hiervoor is het cruciaal dat de voorscholen, het onderwijs, jeugdhulp en het voorliggende veld zoveel mogelijk met elkaar worden verknoot. Hetgeen binnen en buiten schooltijd qua ondersteuning aan jeugdigen wordt geboden moet zoveel mogelijk op elkaar zijn afgestemd. Het zijn immers dezelfde kinderen. De kern is dat de samenhang tussen de drie levensdomeinen van de jeugdige centraal wordt gesteld. Thuis, dag invulling (kinderopvang/school/werk) en vrije tijd vormen de inhoudelijke basis voor de (onderwijs)ondersteuning, met normalisering en integraliteit als kompas.

De focus in de verbinding tussen Onderwijs en Jeugddomein concentreert zich op de basis op orde. Het knooppunt is het instrument om de uitvoering in verbinding tot stand te brengen van:

- Schoolarrangementen - versterking van de basisondersteuning op alle locaties basis- en voortgezet onderwijs.
Het opstellen van een schoolarrangement gericht op preventie is een complexe opgave. Daarvoor is interprofessionele samenwerking nodig tussen verschillende partners (scholen, gemeente, jeugdhulpverlening, jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk, etc.) die gezamenlijk, gelijkwaardig, verantwoordelijk zijn voor onderwijs en zorg aan jeugdigen. Hierbij is aandacht voor de doorgaande lijn van voorschool naar basisonderwijs, naar voortgezet onderwijs, naar middelbaar beroepsonderwijs van belang. Dit kan bijvoorbeeld ook het ter beschikking stellen van vrij toegankelijk sociaal maatschappelijk werk zijn.
- Doelgroeparrangementen - versterking van de extra ondersteuning in (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs. Naast het (collectiever) bieden van betere en tijdige zorg en ondersteuning aan jeugdigen, op de juiste plek en wanneer dit nodig is, is er in de doorontwikkeling van de doelgroeparrangementen veel aandacht voor het inrichten van een beheersbaar en duurzaam financieel houdbaar stelsel. De noodzakelijk geachte ondersteuning wordt op de vindplek in samenhang vanuit onderwijs, jeugdhulp, zorgverzekeringswet en WLZ vorm gegeven, waarbij eveneens een verbinding bestaat tussen de ondersteuning op school en in de thuissituatie.
- Arrangementen behandeling-zorg-onderwijs – ondersteuning op maat als behandeling en zorg voorliggend is aan onderwijs.

Wat willen wij bereiken?

1. Kinderen en jongeren (en ouders) krijgen de benodigde ondersteuning en hulp zoveel als mogelijk op de (voor)school (vindplaats is werkplaats).
2. Kinderen en jongeren met een ondersteunings-/zorgbehoefte worden warm overgedragen via het knooppunt van de voorschoolse voorziening naar de basisschool, van de basisschool naar het voortgezet onderwijs en het voortgezet onderwijs naar het middelbaar beroepsonderwijs.
3. Kinderen en jongeren zitten niet thuis zonder een onderwijs- en/of zorgaanbod. We staan samen aan de lat voor een goede (onderwijs)plek en/of overbruggingsmogelijkheden daarnaar toe.

Wat gaan we hiervoor doen?

1. We gaan doen wat is afgesproken, dat wil zeggen volledige implementatie van de gemaakte afspraken bij alle kernpartners (implementatie & borging collectieve afspraken):
 - Integrale aanpak tussen onderwijs en gemeenten en hulpaanbod: totale ondersteuning voor de jeugd in samenhang organiseren met ouders en jeugdigen.
 - In alle lagen van de voorschoolse voorzieningen: bestuur, directie/managers, pedagogisch medewerkers.
 - In alle lagen onderwijs: schoolbestuur, (voor)school, rector/directeur, Ib-er, ondersteuningscoördinator en leerkracht.
 - In alle lagen gemeenten: voorliggend veld, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp, leerplicht, etc.
 - Volgens een gedegen pdca-cyclus: (door)ontwikkeling, uitvoering, evaluatie, verankering/bijsturing.
 - Elkaar binnen het collectief toetsen en aanspreken op het nakomen en naleven van de gemaakte afspraken.
 - Zie voor meer informatie over werkwijze:
 - Knooppunt animatie ouders <https://bit.ly/3TehmLy>
 - Knooppunt animatie medewerkers <https://bit.ly/3WtPuTK>
2. Op elke (voor)school is de basis op orde en is de interprofessionele samenwerking op (voor)school georganiseerd

Deze kan tot stand gebracht worden door een schoolarrangement, doelgroeparrangement of arrangement behandeling-zorg-onderwijs. De afspraken zijn passend bij de mogelijkheden van betrokken partijen.
3. Actualiseren overdrachtsprocedure voorschoolse voorzieningen naar de basisschool en van basisschool naar voortgezet onderwijs (samen doorroute)

In 2018 hebben de betrokken partners een overdrachtsprocedure van de voorschoolse voorzieningen naar de basisschool opgesteld. Deze overdrachtsprocedure wordt geactualiseerd. Ook de Samen Doorroute zal worden geactualiseerd.
4. Systematische monitoring: overzicht en inzicht

Om te kunnen sturen op onze doelstellingen willen wij in beeld brengen wat er op de (voor)scholen gebeurt en welke interventies leiden tot het behalen van onze doelstellingen.

Evaluatie en monitoring

- **Lerend netwerk**

Het doel van een lerend netwerk is van elkaar te leren en kennis uit te wisselen over wat wel en niet werkt onder welke omstandigheden. Dit is onderdeel van de lerende aanpak. De netwerkpartners komen minimaal twee keer per jaar samen (maar vaker als de behoefte er is). Ook kan externe kennis betrokken worden.

- **Monitoring (Parkstadmonitor)**

In aanvulling op de Educatieve Agenda Parkstad wordt de Parkstad Monitor Onderwijs & Kindontwikkeling ingericht om een samenhangend beeld te krijgen waar de verschillende gemeenten binnen Parkstad staan, en waar extra actie of ondersteuning nodig is.

De monitoring is nadrukkelijk niet bedoeld als afrekeninstrument, maar als peiling en signalering. De instrumenten die in de monitoring zijn opgenomen geven kwantitatieve informatie als startpunt voor het gesprek tussen en met onderwijs- en kindpartners over de (on)gewenste opbrengst van de uitgevoerde activiteiten in relatie tot de te behalen doelstellingen. Dit moet uiteindelijk resulteren in merkbare verbeteringen binnen de gezamenlijk geformuleerde actielijnen. De Parkstad Monitor brengt in eerste instantie zoveel mogelijk gegevens samen uit verschillende bestaande bronnen, zodat deze in samenhang bekeken en geïnterpreteerd kunnen worden.

Er wordt gestart met de databronnen die betrouwbaar zijn en die veel gebruikt worden in de Parkstad-gemeenten. Gaandeweg kunnen dan andere data worden toegevoegd en kan informatie worden verkregen over de kwaliteit van deze andere data. In latere fases kan gezamenlijk worden gekeken welke informatie mist en of deze aanvullend verzameld dient te worden.

Vanwege juridische belemmeringen, zoals privacy borging van individuen en instellingen (bijvoorbeeld scholen), of data technische belemmeringen, zoals onbekendheid van wijk of buurt in bepaalde databronnen wordt de data op gemeenteniveau ontsloten. Niet voor alle doelstellingen zijn data beschikbaar (of wenselijk). Zoals eerder aangegeven zijn de kwantitatieve gegevens die in de Parkstad Monitor bijeen worden gebracht startpunt voor het verder gesprek en het bijeenbrengen van meer kwalitatieve gegevens. Bijvoorbeeld, bij een aantal actielijnen is één van de doelstellingen om te komen tot een gedeelde visie op een bepaald terrein. Daarvoor is geen data beschikbaar, maar kunnen de beschikbare kwantitatieve gegevens wel benut worden om de visie richting te geven.

Overlegstructuur

De overlegstructuur wordt uitgewerkt na vaststelling van deze agenda en in overleg met alle betrokken partners.

Financiën

Voor de uitvoering van deze regionale agenda zullen een aantal zaken regionaal gefaciliteerd worden vanuit de stadsregio Parkstad:

Denk hierbij o.a. aan:

- De ontwikkelkosten van de Parkstad Monitor als onderdeel van het werkbudget van de Bestuurscommissie Sociaal Economische Structuurversterking.
- Preventie Met Gezag, inzet via subsidiëring middels de Regio Deal binnen de programmalijn Veiligheid.
- Programmatische aanpak LOB gecofinancierd vanuit Regio Deal middelen binnen de programmalijnen Sociaal economische structuurversterking en Economie.
- Jaarlijks klein werkbudget om visie ontwikkeling te ondersteunen door o.a. het faciliteren van bijeenkomsten ed. als onderdeel van het werkbudget van de Bestuurscommissie Sociaal Economische Structuurversterking

Meerdere regionale afspraken zullen worden uitgevoerd op lokaal niveau (Lokaal Educatieve Agenda). Daarin worden ook afspraken opgenomen over welke doelen uit de Educatieve Agenda Parkstad op welke manier bereikt worden. Gemeenten maken met de betreffende partners in hun eigen gemeente hierover (financiële) afspraken. Dit betekent dat een financiële bijdrage vanuit gemeenten alleen aan de orde is als de betreffende gemeente(raad) hiermee heeft ingestemd.